
PATRIMONIUL MUZEAL ȘI PREDAREA-ÎNVĂȚAREA ISTORIEI. CÂTEVA CONSIDERAȚII GENERALE.

Dumitru Botoș

Istoria nu există doar în manuale și lucrări de specialitate, ea poate fi privită expusă în muzee. De aceea, având în vedere apetitul publicului larg pentru istorie a apărut în ultimii ani, o situație nouă, creată de o cerere tot mai evidentă din partea publicului și anume mișcarea de valorificare a patrimoniului specific muzeelor de istorie.

Confruntarea între acțiunea muzeografică și practica istorică supune istoricul probei imperativelor ambivalente ale cererii muzeografice și transmiterea cunoștințelor proprii. Mai mult, această îl obligă pe istoric și pe muzeograf să se adreseze publicului cu un mesaj clar, inteligibil care le angajează totodată identitatea profesională în sânul lumii academice vizavi de o anumită manieră de exercitare a meseriei sale.

Școala și-a restrâns, în anii de după decembrie 1989, interesul față de muzeu. Ca atare, posibilitățile educative și de învățare oferite de acesta au fost insuficient utilizate în activitatea educativă și practica didactică a profesorilor de istorie. Există o rezervă atât din partea profesorilor care ținea de aspecte legate de bugetul de timp dar și de cunoașterea metodicii desfășurării unor astfel de activități dar și din partea muzeografilor care aveau tendința de a trata colaborarea cu școala ca pe o activitate colaterală în cadrul preocupărilor lor științifice.

Totuși, publicul școlar este cel mai statornic destinat și consumator al mesajului muzeal.

Depășirea treptată a perioadei de definire a rolului și locului sistemului de învățământ și a sistemului instituțiilor de cultură în cadrul societății, a oferit școlii și muzeului oportunități pentru a-și integra acțiunile și pentru a găsi punțile de legătură care să le optimizeze acțiunile care, în final, se adresează acelorași beneficiari.

La aceasta a contribuit și faptul că didactica istoriei și pedagogia muzeală constituie o ramură specifică ale pedagogiei care au ca scop instruirea și educarea tinerilor. Ele sunt responsabile de precizarea obiectivelor și conținuturilor acțiunilor instructiv-educative în cadrul activităților comune școlii și muzeului, ele stabilesc metodologia și formele de organizare a activităților comune.

Considerăm că problema colaborării dintre școală și muzeu presupune câteva condiții obligatorii¹:

- din partea muzeului:

1 Opreș, I., *Transmuseographia*, Editura Oscar Print, București, 2000, p. 359.

- cunoașterea adecvată a programelor școlare, a competențelor generale și specifice, a conținuturilor științifice pe care ele solicită a fi formate la elevi pe toată perioada școlarității lor;
- realizarea de către muzeu a unor programe educative care să aibă în vedere valorificarea propriului patrimoniu, dar și cerințele formulate de documentele școlare pentru disciplina istorie, nevoile școlii de a desăvârși educația elevilor.
- din partea școlii:
- deschidere pentru activități didactice realizate într-un cadru educativ nou, pus la dispoziție de sălile de expoziție ale muzeului de istorie;
- cunoașterea corespunzătoare a metodologiei de proiectare și dirijare a activităților didactice într-un astfel de cadru.
- din partea ambelor factori implicați:
- acordul între muzeograf și profesor pentru colaborarea în vederea realizării obiectivelor educative specifice;
- un acord între muzeu și școală în ceea ce privește modul de realizare concretă a acestei colaborări și a modului de evaluare a rezultatele de o parte și de alta.

Ca urmare se impun o serie de elemente care favorizează o colaborare eficientă între cele două instituții. Dintre acestea menționăm:

- obiectivele prioritare ale școlii și muzeului sunt comune și se referă la implicarea și participarea conștientă și activă a elevului la propria formare, la regularitatea și continuitatea în studiu, la inteligibilitatea materiei studiate;
- posibilitatea muzeului de a demonstra problematici legate de evoluția civilizației umane, a temelor iconografice etc.;
- activitățile educative comune, integrarea activităților educative ale muzeelor în programele instituțiilor de învățământ sporesc prestigiul amândurora, le ameliorează și optimizează metodele pedagogice;
- muzeul are posibilitatea de a fi prezent permanent în viața elevilor, inclusiv în timpul vacanțelor școlare.

Problema colaborării dintre școală și muzeu este tratată mai intens de către muzeografi decât de către profesori. Lucrările de didactica istoriei², cele mai accesibile profesorilor, au consideră, în general, vizita organizată, vizita tematică și lecția desfășurată la muzeu ca mijloacele cele mai eficiente activități didactice desfășurate în acest cadru. Este necesar însă, ca activitățile didactice realizate la muzeu să nu se mai axeze pe date și evenimente transmise și ilustrate

2 Felezeu, C. , *Didactica Istoriei*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000; Ioniță, Gh., *Metodica predării istoriei*, Editura Universității București, București, 2000; Păun, Ș. , *Didactica Istoriei*, Editura Corint, București, 2001; Tanasă, Gh. , *Metodica predării-învățării istoriei în școală*, Editura Spiru Haret, Iași, 1997.

de profesor sau muzeograf, ci pe descoperire, demonstrație și experiment direct într-un mediu tridimensional.

Ioan Opreș³ demonstrează că oferta muzeului poate fi mult mai consistentă și mai diversă. Aici sunt repertoriate nu mai puțin de 10 posibilități pe care profesorul le are la dispoziție pentru a-și diversifica oferta educativă prin colaborarea cu muzeul:

1. vizita organizată la inițiativa școlii;
2. vizita pregătită de responsabilii celor două instituții (profesor-muzeograf), de regulă conform programei școlare;
3. ora de curs desfășurată în școală cu material didactic muzeal având funcția complementară în studiu;
4. ora de curs desfășurată în muzeu sub conducerea profesorului;
5. cursuri suplimentare sau de inițiere pe teme de istoria culturii și civilizației, arheologie, tehnică, critică artistică, istoria artei, estetică etc, organizate în muzeu fie în perioada anului școlar, fie în vacanță;
6. săli de muzeu folosite ca laboratoare de creație sau de joc artistic cu programe adecvate scopului propus;
7. activități expoziționale realizate prin colaborare la sediul școlii sau al muzeului în săli special afectate;
8. lectorate;
9. participarea la activitățile muzeului (seri muzeale, concerte, spectacole, concursuri, filme etc);
10. promovarea valorilor cultural-artistice prin cartea de artă, setul publicitar, caseta video, CD, CD-ROM, jocuri pentru copii.

Astfel disponibilitatea elevului pentru schimbare și inovare are în muzeu un cadru adecvat de manifestare, altul decât cel pe care îl oferă conveniențele spațiului tradițional al clasei.

Pentru optimizarea relației dintre școală și muzeu este necesară o coordonare a acțiunilor educative care ar trebui să vizeze câteva domenii prioritare.

Deoarece reglementările juridice, care să stabilească faptul că activitățile didactice realizate în muzeu aparțin programei școlare lipsesc, este necesară reglementarea relației dintre școală și muzeu pe baza unor parteneriate educative care ar trebui să cuprindă:

- un program precis (tematică, durată, etape), diferențiat pe categorii de vârstă și niveluri de școlaritate și chiar pentru specializări în cazul învățământului liceal;
- atribuțiile, obligațiile și responsabilitățile părților;
- modalitățile concrete de colaborare.
- o ofertă fundamentată științific.

3 Opreș, I. *op.cit.*, p. 361-362.

Pentru realizarea acțiunilor specifice, muzeul trebuie să dispună de un spațiu pedagogic (atelier, sală) și de dotările necesare.

Compartimentul de relații cu publicul să aibă o componentă sau chiar cu o secție educativă sau pedagogică, care să își propună o mai eficientă activitate de sensibilizare a profesorilor și elevilor, în general a mediilor școlare; în aceste compartimente să fie incluse cadre didactice.

Realizarea de acțiuni comune de formare și perfecționare a personalului didactic și muzeal în sensul realizării procesului educațional prin și în muzeu.

Diversificarea ofertei educative a muzeului prin organizarea de ateliere pedagogice muzeale, filme video, expoziții-atelier, ateliere de restaurare, cluburi de prieteni ai muzeului etc., toate pe niveluri de școlaritate.

Activitățile educative să fie realizate în acord cu cerințele programelor școlare.

Muzeul se înscrie în procesul educativ ca un factor care nuanțează competențele și cunoștințele dobândite în școală. Acestea pot fi vizualizate în muzeu sub forma unor reprezentări concrete și directe, oferind elevului posibilitatea de a opera selecții și asocieri, de a realiza relaționări sau experimente concrete ca parte a unei învățări deschise și active.

Este necesar ca școala și muzeul, prin acțiunea lor comună, să faciliteze o cunoaștere științifică, realizată prin metode pedagogice moderne. Muzeul nu se poate substitui școlii, dar aceasta va putea utiliza spațiile sale în scop didactic. Colaborarea între profesor și muzeograf poate fi considerată o soluție modernă și eficace de diversificare a ofertei școlare, de optimizare a procesului de predare-învățare a istoriei.